

תצפית גידול איבריס (דו כנף סוכני) ודידיסקוס בערבה

מעין פלוס קטרון, אבי אושרוביץ, קטרינה צעירי, יניב בן פלאי - מו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר
יאיר נשרי - לה"ד נגב, שה"מ, משרד החקלאות ופיתוח הכפר
כתובת המחברת: maayank@arava.co.il

תקציר

תנאי האקלים השוררים בערבה מקנים יתרון מובהק לגידול פרחי קטיף בהשוואה לאזורים אחרים בארץ. בניגוד לאזורים אחרים בישראל, הערבה מרוחקת מכל מרכז עירוני המאפשר שוק פרחים בשוק המקומי. ישנה חשיבות רבה להמשיך ולבחון מיני פרחים נוספים על מנת להרחיב את מגוון המינים הגדלים באזור הערבה. בדו"ח זה נדווח על המינים איבריס ודידיסקוס.

איבריס (*Iberis Umbellata*) הוא צמח ממשפחת המצליבים. פריחתו הטבעית באביב. לצמח שני צבעים מוכרים לבן וסגול. האיבריס מגודל כצמח גינה קומפקטי. בעבר בחנו את גידולו כפרח קטיף בשטח פתוח אך פרח נמוך מאוד (גובה 20 ס"מ). בעונת 2017/18 נבחן הפרח בגידול בחממה במו"פ ערבה תיכונה מזרעים שקיבלנו ממו"פ ערבה דרומית. הענפים שהתקבלו היו ארוכים (עד 70 ס"מ). איכות הענפים טובה מאוד אך נמצאה שונות גדולה במופע התפרחת. במקביל נבחן הגידול בהיקף מצומצם בשני משקים מסחריים בהם התקבלו תוצאות גידוליות דומות. בעונה המדווחת (2018/19) נערכה השוואה בין שתילים לזריעה בשטח. נמצא כי משך הגידול מזריעה ארוך יותר מהשתילים אך האיכות דומה. בשל ערבוב זני האיבריס בשטח (הזן הלבן והסגול) אנו נחזרו על ניסוי זה שנה נוספת עם הזן הלבן.

דידיסקוס (*Didiscus Coeruleus*) הוא צמח ממשפחת *Araliaceae*. פריחתו הטבעית באביב המאוחר ובקיץ ונהנה משמש מלאה. לצמח שלושה צבעים לבן ורוד ותכלת. הדידיסקוס מגודל כצמח גינה בעל גבעולי פריחה ארוכים, התפרחת היא סוכך בעל פרחים צינוריים. בעונת 2017/18 נבחן הצמח בעל פריחה וורודה בחממה במו"פ ערבה תיכונה. מועד השתילה היה בתחילת נובמבר והפריחה התקבלה בסוף ינואר ובמהלך פברואר 2018. הענפים שהתקבלו היו ארוכים (עד 70 ס"מ). גבעולי הפריחה מתפצלים לענפי משנה רבים ולא יציבים והתפרחת קטנה יחסית. בעונה הנוכחית (2018/19) נבחן הזן הכחול בנוסף לוורוד במועדי שתילה שונים בתוספת קיטום. שתילות של חודש אוקטובר נקטפו לאחר 120 יום בעוד שתילות מחודש ספטמבר החלו לפרוח כבר לאחר 60 יום. עדיין קיימת בעיה עם הגדרת המוצר בפרח זה ועם חיי האגרטל לכן יש להמשיך ולבחון גידול פרח זה עונה נוספת.

מבוא

תנאי האקלים השוררים בערבה מקנים יתרון מובהק לגידול פרחי קטיף בהשוואה לאזורים אחרים בארץ. בניגוד לאזורים אחרים בישראל, הערבה מרוחקת מכל מרכז עירוני המאפשר שוק פרחים בשוק המקומי. ישנה חשיבות רבה למצוא פרחים וזנים חדשים למגדלי הערבה כדי שאלה ימשיכו להתפרנס בכבוד מהחקלאות. בדו"ח זה נציג את תוצאות אקלום האיבריס והדידיסקוס בעונת הגידול 2018/19. איבריס (*Iberis Umbellata*) הוא צמח ממשפחת המצליבים. פריחתו הטבעית באביב. לצמח שני צבעים מוכרים לבן וסגול. האיבריס מגודל כצמח גינה קומפקטי. בעבר בחנו את גידולו כפרח קטיף בשטח פתוח אך הפרח נמוך מאוד (גובה 20 ס"מ) (פלוס קטרון, לא פורסם). בעונת 2017/18 נבחן הפרח בחממה

בתחנת יאיר בגידול מזרעים שהתקבלו ממו"פ ערבה דרומית. הענפים שהתקבלו היו ארוכים (עד 70 ש"מ). איכות הענפים טובה מאוד אך נמצאה שונות גדולה במופע התפרחת. מטרת המחקר היא להגיע לזן בעל תפרחת יותר מבוררת ובמקביל להעמיק את הידע המקצועי בגידול. תוצאות ניסוי זה יאפשרו החדרה של פרח נוסף לסל הפרחים המגודל בישראל.

דידיסקוס (*Didiscus Coeruleus*) הוא צמח ממשפחת Araliaceae. פריחתו הטבעית באביב המאוחר ובקיץ ונהנה משמש מלאה. לצמח שלושה צבעים לבן ורוד ותכלת. הדידיסקוס מגודל כצמח גינה בעל גבעולי פריחה ארוכים, התפרחת היא סוכך בעל פרחים צינוריים. בעונת 2017/18 בחנו את גידול הצבע הוורוד בחממה במו"פ ערבה תיכונה. מועד השתילה היה בתחילת נובמבר והפריחה התקבלה בסוף ינואר ובמהלך פברואר 2018. הענפים שהתקבלו היו ארוכים (עד 70 ש"מ). גבעולי הפריחה מתפצלים לענפי משנה רבים ולא יציבים והתפרחת קטנה יחסית. מטרת הניסוי היא לבחון את גידולו כפרח קטיפה הגדל בישראל למטרות מסחר.

שיטות וחומרים

שתילי איבריס (אורלאנסקי) נשתלו (15/10/18) בבית צמיחה מחופה פוליאיתילן. במקביל, נזרעו זרעי איבריס (מו"פ ערבה דרומית) באותו מועד בערוגה סמוכה באומדן זהה של 10 זרעים למטר. בכל טיפול סומנו 4 חלקות בנות 1 מטר מהן נקטפו הפרחים ונדגמו. המדדים שנאספו: אורך, משקל, מספר ענפי צד, מספר פרחים ממטר.

שתילי דידיסקוס מהזנים lavender madona ו-pink madona (אורלאנסקי) נשתלו בתאריכים 10/10/18 ו-21/09/18 באומדן של 10 שתילים למטר. מחצית הערוגה במועד השתילה המאוחר עבר קיטום. בכל טיפול סומנו 4 חלקות בנות 1 מטר מהן נקטפו הפרחים ונדגמו. המדדים שנאספו- אורך, משקל, מספר ענפי צד, מספר פרחים ממטר.

תצפית ראשונית של חיי אגרטל: 3 טיפולים: 1. ביקורת- TOG6. 2. TOG6+ אלמוג. 3. TOG6+ אלמוג+ 2% סוכר. בכל טיפול 9 ענפים ב- 3 אגרטלים. הטענה במחסן למשך 4 שעות. לאחר מכן הכנסה למקרר. למחרת הצבת התצפית בחדר תצפית.

תוצאות ודיון

איבריס

במהלך העונה עת החלו הזרעים לפרוח ראינו כי נפלה טעות והזרעים לא היו רק של האיבריס הלבן במופע הפרחים הגדול אלא ערבוב של הזן הלבן והסגול (תמונות 1, 2). לכן קטפנו רק את חלקות הפרחים שנתקבלו מהמשתלה. קטיפת הפרחים נמשך מסוף חודש נובמבר ועד אמצע חודש מרץ. נקטפו 62 פרחים מחלקה במוצע במהלך העונה (טבלה 1). אורך הפרחים בתחילת העונה ובסופה היה 50 ס"מ. בחודש ינואר נקטפו פרחים באורך של 65 ס"מ.

טבלה 1: מדדי איכות פרחי איבריס במהלך עונת הגידול 2018/19

מספר ענפי צד	משקל (גרם)	אורך (ס"מ)	מספר פרחים למטר ערוגה
11	39	53	62

תמונה 2: איבריס סגול

תמונה 1: איבריס לבן פרחים במופע גדול וקטן

דידיסקוס

טבלה 2: יבול ואיכות ענפי דידיסקוס במהלך העונה 2018/19

מספר פרחים לענף	משקל פרח (גרם)	אורך (ס"מ)	מספר פרחים למטר ערוגה	ימים לקטיף	תאריך שתילה	זן
2.65	10	53	178	61	21/09/2018	לבנדר
3.1	9	51	168			ורוד
2.8	9	54	247	120	10/10/2018	לבנדר
2.8	11	55	213			ורוד

לשתילות בחודש ספטמבר נראה יתרון במשך הזמן עד פריחה שנמשך רק 61 יום לעומת 120 יום בשתילות ב-10/10 (טבלה 2). לעומת זאת מספר הפרחים שנקטף בשתילה המוקדמת היה נמוך יותר. מבחינת שאר מדדי האיכות לא נראה הבדל. אורך הענף הושפע מהחלטתנו לקטוף פרח 1 פתוח ואת ענפי הצד כניצנים, ניתן לקבל ענף ארוך יותר כאשר מוותרים על חלק מניצני הפריחה. בתצפית משך חיי אגרטל הפרחים המשיכו להיפתח גם אחרי 10 ימים. תוספת הסוכר חיזקה במקצת את צבע הפרחים הנפתחים, ללא הבדלים בין הטיפולים (תמונות 3, 4).

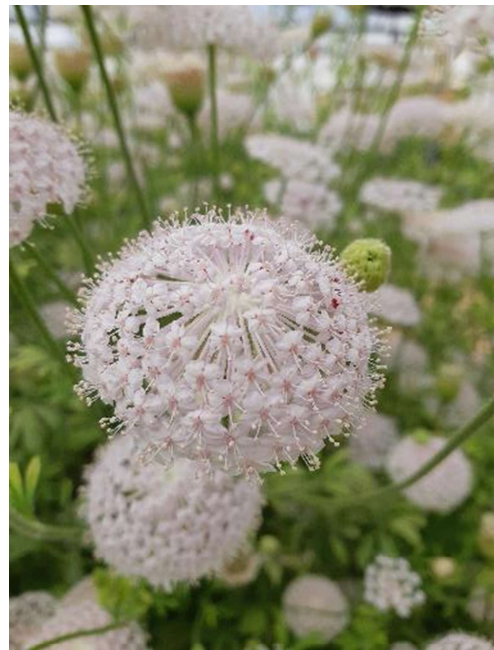
תמונה 4 : TOG6 + אלמוג

תמונה 3 : TOG6 + סוכר + אלמוג

תמונה 6 : דידיסקוס כחול (blue madona)

תמונה 5 : דידיסקוס ורוד (pink madona)

סיכום

איבריס : מתוצאות התצפית בעונת הגידול הראשונה (2017/18) של האיבריס בחממה בערבה נראה כי הגידול בחממה שינה לחלוטין את אופי הגידול לעומת גידול בשטח פתוח. הגידול בשטח פתוח הוא די משתרע, גבעולי הפריחה קצרים והפריחה מאוחרת (מרס). לעומת זאת, הגידול בחממה הביא לקבלת ענפי פריחה גבוהים יחסית (עד 70 ס"מ), שיפר את איכות הגבעולים שהפכו ליציבים וארוכים יותר, שיפר את יכול הפרחים והקדים משמעותית את הפריחה. יחד עם זאת, מופע התפרחת לא היה אחיד והתקבלו תפרחות בעלות מופע שונה. חלק מהתפרחות היו בעלות פרחונים קטנים וסוכך קטן וחלקן בעלות סוכך בעל קוטר גדול יותר ופרחונים גדולים. האיכות אשר התקבלה ומספר הענפים הרב מלמדים שיש מקום להמשיך ולבחון גידול זה. לכן ערכנו את הניסוי גם בעונה 2018-2019 בשל ערבוב הזנים אנו נחזור על

הניסוי עונה נוספת כל זאת תוך ניסיון להגיע לסלקציה טובה יותר של זרעים שלא יהיו נבדלים באופן משמעותי במופע התפרחות.

דידיסקוס : בשתילה בחודש אוקטובר 2018 גידול הדידיסקוס נמשך עד קטיף, כמעט 4 חודשים בעוד שצמחים שנשתלו בחודש ספטמבר פרחו כבר לאחר חודשיים בעת שמדדי האיכות לא הושפעו. נראה כי שתילה מוקדמת בתנאי הערבה הינה עדיפה על פני שתילה בחודש אוקטובר אך אנו נחזור ונבחן נושא זה עונה נוספת. מספר הפרחים שנקטף ממטר הינו גבוה ביותר, מופע הפרח יפה (תמונות 5, 6). לעומת זאת משקל הענפים ואופיים הלא מאורגן מעמידים בספק את התאמתו כפרח קטיף. יש להמשיך ולבחון את עיצוב גבעול הפריחה באופן שיאפשר קבלת ענף ראוי לשיווק. לדעתנו מתבקשת בחינה נוספת של טיפול במוסתי צמיחה ושיטות ומועדי קיטום נוספים לשם כך. כמו כן, יש למצוא דרכים לשיפור חיי האגרטל של הפרח הנקטף. אנו נמשיך בבחינת גידול פרח זה עונה נוספת.

הבעת תודה

תודה לז'קי בכר וחברת אורלאנסקי ולמוטי הררי, מו"פ ערבה דרומית, על תרומות הזרעים. תודתנו נתונה לקק"ל על תמיכתה במערך הניסויים של מו"פ ערבה.

Introduction of *Iberis Umbellata* and *Didiscus Coeruleus* at the Arava.

Maayan Plaves- Kitron, Katarina Tsairi, Avi Usherovitz, Yaniv Ben- Pili – Northern and Southern Arava R&D

Yair Nishri - Extension service , Ministry of Agriculture and Rural Development

Writer address: maayank@arava.co.il

Keywords: Cut flower